

* KORONAVİRÜS SALGINI DÖNEMİ VERGİ GELİŞMELERİ
(*TAX DEVELOPMENTS DURING THE CORONAVIRUS EPIDEMIC PERIOD*)

Prof. Dr. Hakan Üzeltürk * **

ÖZ

2019 senesi sonundan itibaren dünyayı etkileyen koronavirüs salgınının etkilerinden bir tanesi de vergi alanında olmuştur. Mart-2020 tarihinden itibaren alınan vergi önlemleri ve bunların vergi idaresi ve mükellefler bakımından etkileri ile ilgili değerlendirmeler bu çalışmada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Vergi Hukuku, Koronavirüs, Mükellef, Mücbir Sebep*

ABSTRACT

One of the effects of the coronavirus epidemic that has effected the world since the end of 2019 has been in the tax area. The tax measures taken since March-2020 and their effects on tax administration and taxpayers are stated in this study.

Keywords : *Tax Law, Coronavirus, Taxpayer, Force Majeure.*

***

Koronavirüs salgını (Covid-19) döneminde diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de çeşitli düzenlemeler getirilerek vergiler alanında tedbirler alınmaya çalışılmıştır. Bunlar tarih sırasına göre şu şekilde tespit edilebilir:

- 17 Mart 2020 tarihli 125 sayılı Vergi Usul Kanunu Sirküleri ile 31 Mart 2020 günü sonuna kadar verilmesi gereken 2019 takvim yılına ait Yıllık Gelir Vergisi beyannamelerinin verilme süreleri ile bu beyannameler üzerine tahakkuk eden vergilerin ödeme süreleri 30 Nisan 2020 Perşembe günü sonuna kadar uzatılmıştır.
- 19.3.2020 tarihli Gelir İdaresi Başkanlığı duyurusu kapsamında kredi kartı ile İnteraktif Vergi Dairesi üzerinden veya anlaşmalı bankalar aracılığıyla ödenebilen vergi, harç ve idari para cezası ile değerli kâğıt bedellerine ilişkin ödemeler 10.04.2020 tarihine kadar

[#] Eserin Dergimize geliş tarihi: 11.05.2020. İlk hakem raporu tarihi: 20.05.2020. İkinci hakem raporu tarihi: 02.06.2020. Onaylanma Tarihi: 02.06.2020.

* Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mali Hukuk Anabilim Dalı.

** Yazarın ORCID belirleyicisi: 0000-0002-5672-3553.

Esere Atıf Şekli: Hakan Üzeltürk, “Koronavirüs Salgını Dönemi Vergi Gelişmeleri”, YÜHFD, C.XVII, 2020/2, s.735-747.

vergi dairesi vezneleri yerine İnteraktif Vergi Dairesi üzerinden veya anlaşmalı bankalar aracılığıyla yapılacaktır.

- 19.3.2020 tarihli Gelir İdaresi Başkanlığı duyurusu kapsamında Kurumlar vergisi mükelleflerinin vergi ödemeleri vergi dairelerinin vezneleri yerine alternatif ödeme kanalları (İnteraktif Vergi Dairesi, anlaşmalı bankalar ve PTT) kullanmak suretiyle gerçekleştirilecektir.
- 19.3.2020 tarihli Gelir İdaresi Başkanlığı duyurusu kapsamda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan kişiler, potansiyel vergi kimlik numarası taleplerini İnteraktif Vergi Dairesi'nin web (ivd.gib.gov.tr) uygulaması üzerinden gerçekleştirecek ve potansiyel vergi kimlik numarası elektronik ortamda oluşturularak kendilerine tevsik edici resmi belge söz konusu uygulama üzerinden sunulacaktır.
- 22 Mart 2020 tarihli ve 2278 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yurtiçi hava yolu ile yolcu taşımacılığı hizmetinde KDV oranı, 01.04.2020 ile 30.06.2020 tarihleri arasında (30.06.2020 dahil) %1 oranına indirilmiştir.
- 22 Mart 2020 tarihli ve 2279 sayılı İcra ve İflas Takiplerinin Durdurulması Hakkında Cumhurbaşkanı Kararı'na göre, "COVID-19 salgın hastalığının ülkemizde yayılmasını önlemek amacıyla alınan tedbirler kapsamında; bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten 30.4.2020 tarihine kadar, nafaka alacaklarına ilişkin icra takipleri hariç olmak üzere, yurt genelinde yürütülmekte olan tüm icra ve iflas takiplerinin durdurulmasına ve bu çerçevede taraf ve takip işlemlerinin yapılmamasına, yeni icra ve iflas takip taleplerinin alınmamasına ve ihtiyati haciz kararlarının icra ve infaz edilmemesine karar verilmiştir."
- 23 Mart 2020 tarihli 126 sayılı Vergi Usul Kanunu Sirküleri ile 26 Mart 2020 günü sonuna kadar verilmesi gereken Katma Değer Vergisi Beyannamelerinin verilme süreleri ile bu beyannameler üzerine tahakkuk eden vergilerin ödeme süreleri 24 Nisan 2020 Cuma günü sonuna kadar; 31 Mart 2020 günü sonuna kadar verilmesi gereken 2020/Şubat dönemine ilişkin "Form Ba" ve "Form Bs" bildirimlerinin verilme süresi 30 Nisan 2020 Perşembe günü sonuna kadar; 31 Mart 2020 günü sonuna kadar oluşturulması ve imzalanması gereken e-Defterlerin oluşturulma ve imzalanma süresi ile aynı sürede Gelir İdaresi Başkanlığı Bilgi İşlem Sistemine yüklenmesi gereken "Elektronik Defter Beratları"nın yüklenme süresi 30 Nisan 2020 Perşembe günü sonuna kadar uzatılmıştır.

- 24 Mart 2020 tarihinde yayınlanan 518 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile salgından ve buna karşı alınan tedbirlerden etkilenenler mükelleflerin mücbir sebep imkânından faydalandırılmaları öngörülmüştür.

Madde 3: “(1) 213 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin Hazine ve Maliye Bakanlığına verdiği yetkiye istinaden;

a) Ticari, zirai ve mesleki kazanç yönünden gelir vergisi mükellefiyeti bulunan mükelleflerin,

b) Koronavirüs salgınından doğrudan etkilenen ve ana faaliyet alanı itibarıyla; alışveriş merkezleri dahil perakende, sağlık hizmetleri, mobilya imalatı, demir çelik ve metal sanayii, madencilik ve taş ocakçılığı, bina inşaat hizmetleri, endüstriyel mutfak imalatı, otomotiv imalatı ve ticareti ile otomotiv sanayii için parça ve aksesuar imalatı, araç kiralama, depolama faaliyetleri dahil lojistik ve ulaşım, sinema ve tiyatro gibi sanatsal hizmetler, matbaacılık dahil kitap, gazete, dergi ve benzeri basılı ürünlerin yayımcılık faaliyetleri, tur operatörleri ve seyahat acenteleri dahil konaklama faaliyetleri, lokanta, kıraathane dahil yiyecek ve içecek hizmetleri, tekstil ve konfeksiyon imalatı ve ticareti ile halkla ilişkiler dahil etkinlik ve organizasyon hizmetleri sektörlerinde faaliyette bulunan mükelleflerin,

c) Ana faaliyet alanı itibarıyla İçişleri Bakanlığınca alınan tedbirler kapsamında geçici süreliğine faaliyetlerine ara verilmesine karar verilen işyerlerinin bulunduğu sektörlerde faaliyette bulunan mükelleflerin,

1.4.2020 ila 30.6.2020 (bu tarihler dâhil) tarihleri arasında mücbir sebep halinde olduğunun kabul edilmesi uygun bulunmuştur.

(2) Birinci fıkrada bahsi geçen ana faaliyet alanlarının tespit edilmesinde bu Tebliğin yayımı tarihi itibarıyla vergi dairesi kayıtlarındaki ana faaliyet kodu dikkate alınır.

(3) Mükellefin vergi dairesi kayıtlarındaki ana faaliyet kodu itibarıyla birinci fıkradaki sektörler arasında bulunmamasına rağmen ana faaliyet alanı olarak bu sektörlerden herhangi birisinde fiilen iştigal ettiğini ispat ve tevsik etmesi halinde, mükellefin mücbir sebep kapsamında olup olmadığının tespitinde ana faaliyet kodu yerine fiilen iştigal edilen ana faaliyet alanı dikkate alınır.”

Madde 4: “(1) 3 üncü madde kapsamında mücbir sebep halinde olduğu kabul edilen mükelleflerle ilgili olarak; Beyannameleri ile 30.4.2020 tarihine kadar verilmesi gereken “Form Ba-Bs” bildirimlerinin verilme ve mezkûr tarihe kadar oluşturulması ve imzalanması gereken e-Defterlerin oluşturulma ve imzalanma ile aynı sürede Gelir İdaresi Başkanlığı Bilgi İşlem Sistemine yüklenmesi gereken “Elektronik Defter Beratları”nın

yüklenme sürelerinin 27.7.2020 Pazartesi, bu beyannamelere istinaden tahakkuk eden vergilerin ödeme sürelerinin 27.10.2020 Salı,

b) 27.5.2020 tarihine kadar verilmesi gereken Muhtasar Beyannameler (Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannameleri dâhil) ve Katma Değer Vergisi Beyannameleri ile 1.6.2020 tarihine kadar verilmesi gereken “Form Ba-Bs” bildirimlerinin verilme ve mezkûr tarihe kadar oluşturulması ve imzalanması gereken e-Defterlerin oluşturulma ve imzalanma ile aynı sürede Gelir İdaresi Başkanlığı Bilgi İşl

a) 27.4.2020 tarihine kadar verilmesi gereken Muhtasar Beyannameler (Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannameleri dâhil) ve Katma Değer Vergisi em Sistemine yüklenmesi gereken “Elektronik Defter Beratları”nın yüklenme sürelerinin 27.7.2020 Pazartesi, bu beyannamelere istinaden tahakkuk eden vergilerin ödeme sürelerinin 27.11.2020 Cuma,

c) 26.6.2020 tarihine kadar verilmesi gereken Muhtasar Beyannameler (Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannameleri dâhil) ve Katma Değer Vergisi Beyannameleri ile 30.6.2020 tarihine kadar verilmesi gereken “Form Ba-Bs” bildirimlerinin verilme ve mezkûr tarihe kadar oluşturulması ve imzalanması gereken e-Defterlerin oluşturulma ve imzalanma ile aynı sürede Gelir İdaresi Başkanlığı Bilgi İşlem Sistemine yüklenmesi gereken “Elektronik Defter Beratları”nın yüklenme sürelerinin 27.7.2020 Pazartesi, bu beyannamelere istinaden tahakkuk eden vergilerin ödeme sürelerinin 28.12.2020 Pazartesi günü sonuna kadar uzatılması uygun bulunmuştur.”

Madde 5: “(1) İçişleri Bakanlığınca alınan tedbirler uyarınca 65 yaş ve üstünde olması veya kronik rahatsızlığı bulunması nedeniyle sokağa çıkma yasağı kapsamına giren mükellefler ve meslek mensupları ile bu Tebliğin yayımlandığı tarih itibarıyla geçerli olan “Aracılık ve Sorumluluk Sözleşmesi” uyarınca beyanname/bildirimleri bu meslek mensuplarınca verilenlerin 22.3.2020 ila sokağa çıkma yasağının sona ereceği tarih (bu tarihler dâhil) arasında mücbir sebep halinde olduğunun kabul edilmesi uygun bulunmuştur.”

- 26.03.2020 tarihinde yürürlüğe giren 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 4. maddesi ile Gelir Vergisi Kanunu’nun 75. maddesine “Yabancı para cinsinden yapılan katkı payı ödemelerinin yatırıldığı yabancı para cinsinden kurulan emeklilik yatırım fonlarından elde edilen irat tutarının tespitinde kur farkı dikkate alınmaz.” hükmü eklenmiştir.
- 26.03.2020 tarihinde yürürlüğe giren 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 51. maddesi ile

konaklama vergisinin yürürlük tarihi 1 Ocak 2021 olarak yeniden belirlenmiştir.

- 26.03.2020 tarihinde yürürlüğe giren 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un *Geçici 1. maddesi ile yargı süreçlerinde değişiklikler yapılmıştır. Buna göre:*

“GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle yargı alanındaki hak kayıplarının önlenmesi amacıyla;

a) Dava açma, icra takibi başlatma, başvuru, şikâyet, itiraz, ihtar, bildirim, ibraz ve zamanaşımı süreleri, hak düşürücü süreler ve zorunlu idari başvuru süreleri de dâhil olmak üzere bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm süreler; 6.1.1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 12.1.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile usul hükmü içeren diğer kanunlarda taraflar bakımından belirlenen süreler ve bu kapsamda hâkim tarafından tayin edilen süreler ile arabuluculuk ve uzlaştırma kurumlarındaki süreler 13.3.2020 (bu tarih dâhil) tarihinden,

b) 9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile takip hukukuna ilişkin diğer kanunlarda belirlenen süreler ve bu kapsamda hâkim veya icra ve iflas daireleri tarafından tayin edilen süreler; nafaka alacaklarına ilişkin icra takipleri hariç olmak üzere tüm icra ve iflas takipleri, taraf ve takip işlemleri, yeni icra ve iflas takip taleplerinin alınması, ihtiyati haciz kararlarının icra ve infazına ilişkin işlemler 22.3.2020 (bu tarih dâhil) tarihinden, itibaren 30.4.2020 (bu tarih dâhil) tarihine kadar durur. Bu süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden itibaren işlemeye başlar. Durma süresinin başladığı tarih itibarıyla, bitimine on beş gün ve daha az kalmış olan süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden başlamak üzere on beş gün uzamış sayılır. Salgının devam etmesi halinde Cumhurbaşkanı durma süresini altı ayı geçmemek üzere bir kez uzatılabilir ve bu döneme ilişkin kapsamı daraltılabilir. Bu kararlar Resmî Gazete’de yayımlanır.

(2) Aşağıdaki süreler bu maddenin kapsamı dışındadır:

a) Suç ve ceza, kabahat ve idari yaptırım ile disiplin hapsi ve tazyik hapsi için kanunlarda düzenlenen zamanaşımı süreleri.

b) 5271 sayılı Kanunda düzenlenen koruma tedbirlerine ilişkin süreler.

c) 6100 sayılı Kanunda düzenlenen ihtiyati tedbiri tamamlayan işlemlere ilişkin süreler.

(3) 2004 sayılı Kanun ile takip hukukuna ilişkin diğer kanunlar kapsamında;

a) İcra ve iflas daireleri tarafından mal veya haklara ilişkin olarak ilan edilmiş olan satış gününün durma süresi içinde kalması halinde, bu mal veya haklar için durma süresinden sonra yeni bir talep aranmaksızın icra ve iflas dairelerince satış günü verilir. Bu durumda satış ilanı sadece elektronik ortamda yapılır ve ilan için ücret alınmaz,

b) Durma süresi içinde rızaen yapılan ödemeler kabul edilir ve taraflardan biri, diğer tarafın lehine olan işlemlerin yapılmasını talep edebilir,

c) Konkordato mühletinin alacaklı ve borçlu bakımından sonuçları, durma süresince devam eder,

ç) İcra ve iflas hizmetlerinin aksamaması için gerekli olan diğer tedbirler alınır.

(4) Durma süresince duruşmaların ve müzakerelerin ertelenmesi de dâhil olmak üzere alınması gereken diğer tüm tedbirler ile buna ilişkin usul ve esasları;

a) Yargıtay ve Danıştay bakımından ilgili Başkanlar Kurulu,

b) İlk derece adli ve idari yargı mercileri ile bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri bakımından Hâkimler ve Savcılar Kurulu,

c) Adalet hizmetleri bakımından Adalet Bakanlığı, belirler.”

- 26 Mart 2020 tarihli 1 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Sirküleri ile ilgili mevzuat çerçevesinde belli sürelerde Hazine ve Maliye Bakanlığı/vergi dairelerine teslim edilmesi gereken yeminli mali müşavirlik tasdik raporlarının verilme süreleri, son günü 30.6.2020 tarihine kadar olanlar için geçerli olmak üzere iki ay süreyle uzatılmıştır. Buna göre, örneğin Artırımlı Teminat Uygulaması kapsamında 15.10.2019 tarihinde KDV iadesi alan mükellefçe, iadeye ilişkin 15.4.2020 tarihine kadar verilmesi gereken YMM raporu, 15.6.2020 tarihine kadar verilebilecektir. Benzer şekilde, 31.3.2020 tarihine kadar verilmesi gereken vergi muafiyeti tanınan vakıflara ilişkin tasdik raporu, 1.6.2020 tarihine kadar verilebilecektir. İlgili mevzuatı uyarınca son verilme tarihi 30.6.2020 tarihinden sonra olan raporlar için herhangi bir süre uzatımı söz konusu olmayıp, bu raporların ilgili mevzuatında öngörülen süre içerisinde verilmesi gerekmektedir.

- 30.3.2020 tarihinde Gelir İdaresi Başkanlığı internet sayfasında açıldığı üzere kredi kartı ile yapılacak vergi ödemeleri ve limitleri genişletilmiştir.
- 31 Mart 2020 tarihli 68 sayılı Katma Değer Vergisi Sirküleri ile tecil-terkin işlemlerinde sürelerin uzaması konusunda şu hususlar vurgulanmaktadır.

“Bilindiği üzere, 3065 sayılı Kanunun (11/1-c) maddesine göre, ihraç edilmek şartıyla imalatçılar tarafından kendilerine teslim edilen mallara ait katma değer vergisi, ihracatçılar tarafından ödenmemekte, mükelleflerce tahsil edilmeyen ancak ilgili dönem beyannamesinde beyan edilen bu vergi, vergi dairesince tarh ve tahakkuk ettirilerek tecil olunmaktadır. Söz konusu malların, ihracatçıya teslim tarihini takip eden aybaşından itibaren üç ay içinde ihraç edilmesi halinde, tecil edilen vergi terkin olunmaktadır. Diğer taraftan, ihracatın mücbir sebepler veya beklenmedik durumlar nedeniyle üç ay içinde gerçekleştirilememesi halinde, en geç üç aylık sürenin dolduğu tarihten itibaren 15 gün içinde başvuran ihracatçılara üç aya kadar ek süre verilebilmektedir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da Hazine ve Maliye Bakanlığına istisnanın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları tespit etme hususunda yetki verilmiştir. Buna göre, ihraç kayıtlı teslimin yapıldığı tarihi takip eden ayın başından itibaren başlayan üç aylık sürenin sonu 1.4.2020 ile 30.6.2020 (bu tarihler dâhil) tarihleri arasına rastlayan mükellefler bakımından, ek süre için vergi dairesine başvuru yapılmaksızın bu sürenin mücbir sebep kapsamında üç ay daha uzatılmış kabul edilmesi uygun bulunmuştur. İhracat süresi, belirtilen süreden önce dolmakla birlikte, ihracatın gerçekleştirilmesi için ek süre talebine ilişkin 15 günlük başvuru süresi mezkûr döneme rastlayan mükellefler de aynı kapsamda değerlendirilecektir. Daha önce mücbir sebep veya beklenmedik durum halleri nedeniyle üç aydan kısa ek süre almış mükellefler için, alınmış olan ek sürenin dolduğu tarihin 1.4.2020 ile 30.6.2020 (bu tarihler dâhil) tarihleri arasına rastlaması halinde, söz konusu ek sürenin de ilave bir başvuruya gerek olmaksızın üç aya tamamlanması uygun bulunmuştur. Örneğin, imalatçı (A) firması tarafından Ocak 2020 döneminde ihraç kaydıyla ihracatçı (B) firmasına teslim edilen malların ihracatı, 30.4.2020 tarihine kadar gerçekleştirilememiştir. İhracatçı (B) firması, ek süre talebi için vergi dairesine başvuru yapmaksızın, 31.7.2020 tarihine kadar ihracat işlemini gerçekleştirmediği halde, tecil edilen vergi terkin olunacaktır. Benzer şekilde, daha önce beklenmedik durum hali nedeniyle bir aylık ek süre almış olan ihracatçı (C) firmasının 30.4.2020 tarihinde dolan ihracat süresi,

mükellefin ilave bir başvuru yapmasına gerek olmaksızın, mücbir sebep kapsamında 30.6.2020 tarihine uzayacaktır.”

- 31.3.2020 tarih ve 29537098-010.06.01(66)-E.41721 sayılı Gelir İdaresi Başkanlığı Uygulama İç Genelgesi (2020/2) ile 7226 sayılı Kanun’un geçici 1. maddesi ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Burada temel olarak şu sonuca varılmaktadır: “Bu hüküm uyarınca, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda taraflar bakımından belirlenen süreler ve bu kapsamda hakim tarafından tayin edilen süreler, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamında cezada indirim talep etme, uzlaşma başvurusu, kanun yolundan vazgeçme süreleri, dava açma süreleri gibi bir hakkın doğumu, kullanımı ve sona ermesine ilişkin süreler 30.4.2020 tarihine kadar durmuş bulunmaktadır. Diğer taraftan, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında ise işlemler ve süreler 30.4.2020 tarihine kadar durmuş bulunmaktadır.”
- 17 Nisan 2020 tarihli RG’de yayınlanan 7244 sayılı “Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile çeşitli yeni önlemler getirilmiştir. Kanun kapsamında çeşitli alanlardaki bazı alacakların ertelenmesi, alınmaması veya yapılandırılması kapsamında üçer aylık süre uzatımları ve çeşitli destekler getirilmiştir.
- 18 Nisan 2020 tarihli RG’de yayınlanan 60 numaralı Cumhurbaşkanı Kararı ile bazı demir çelik ürünlerine uygulanan gümrük vergisi oranları 3 ay geçerli olmak üzere artırılmıştır. Bu durum katma değer Türkiye’de kalması ve yurt içi istihdamın korunması konusunda hassasiyet içinde olduğunu göstermesi açısından önemli olarak değerlendirilmektedir. Kararla, slab ve kütük, yassı hadde mamulleri, alaşımlı ürünler, profiller ve paslanmaz sac gibi demir çelik ürünlerinde uygulanan gümrük vergilerinin oranları, 15 Temmuz 2020’ye kadar uygulanmak üzere 5 puan artırıldı. Sıcak haddelenmiş sacdan soğuk haddelenmiş sac ve sıcak haddelenmiş sacdan dikişli boru üreten tesisler ile beyaz eşya üreticilerinin doğrudan ithalatında bu artış 2 puan olarak uygulanacaktır. Kararla Türkiye’deki demir çelik sanayiinde üretim ve istihdamın korunması amaçlanmaktadır.
- 21 Nisan 2020 tarihli 2429 ve 2430 sayılı sayılı Cumhurbaşkanı Kararlarıyla üç binin üzerinde ürünün ithalatına ek vergi getirildi.

Kararların salgının Türkiye ekonomisindeki olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla alındığı belirtilmektedir. Bir başka amaç da yerli sanayinin ithalat baskısına karşı korunması olarak belirlenebilir. Zira salgın nedeniyle yurt dışı pazarlardaki talep düşüklüğüne bağlı olarak oluşan arz fazlası kapsamında düşük fiyatlı ithalat baskısı oluşmaktadır. Bu çerçevede belirlenen ürünlere %50'ye varan oranlarda vergi artışları getirildi.

- 30 Nisan 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Yargı Alanındaki Hak Kayıplarının Önlenmesi Amacıyla Getirilen Durma Süresinin Uzatılmasına Dair" 2480 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı, Koronavirüs tedbirleri kapsamında yargılamalarla ilgili süreler, 15 Haziran 2020'ye kadar ertelendi. Karar, dava açma, başvuru, şikâyet, itiraz ve ihtar gibi süreler, hak düşürücü süreler ve bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm süreleri kapsamaktadır. Bu kapsamda HSK da duruşmaların aynı tarihe kadar ertelendiğini duyurdu.
- 8 Mayıs 2020 tarihli 32 seri numaralı "Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" ile 518 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile ilan edilen mücbir sebep döneminde KDV iade uygulaması düzenlenmiştir. Buna göre: "Bilindiği üzere, 24.3.2020 tarihli ve 31078 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 518 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile Çin Halk Cumhuriyetinin Vuhan kentinde ortaya çıkan ve birçok ülkeye yayılan Koronavirüs (COVID-19) salgınından ve bu kapsamda alınan tedbirlerden doğrudan etkilenen ve mezkûr Tebliğ ile belirlenen mükelleflerin mücbir sebep halinde olduğunun kabul edilmesi uygun bulunmuş ve mücbir sebep kapsamında bulunan mükelleflerin ilgili dönemlere ilişkin KDV beyannamelerinin verilme süresi ileri tarihe uzatılmıştır. Diğer taraftan, mücbir sebep kapsamında olsun veya olmasın, mükelleflerin KDV iade talebinde bulunabilmeleri için, söz konusu vergiye ilişkin beyannamelerin verilmesi ve bu beyannamelerde iadesi talep edilen KDV tutarının gösterilmesi gerekir. Bu bakımdan, mücbir sebep döneminde de mükellefler ancak KDV beyannamesi vermek ve gerekli belgeleri vergi dairesine ibraz etmek suretiyle KDV iade talebinde bulunabilir. Öte yandan, mücbir sebep döneminde KDV iade taleplerinin yerine getirilmesinde, bu Tebliğin muhtelif bölümlerinde iade türleri itibarıyla belirlenen usul ve esaslar korunmakla birlikte, 518 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu

Genel Tebliğinin 4 üncü maddesinde yer alan KDV beyannamelerinin (uzayan) verilme tarihini takip eden aybaşına kadar yapılacak iade taleplerine (ATU ve ön kontrol raporuna dayalı iadeler hariç) istinaden KDVİRA sistemi tarafından yapılan sorgulama neticesinde üretilecek “KDV İadesi Kontrol Raporu”nda yer alan sonuçlar bakımından aşağıda (tebliğ metninde) belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda işlem tesis edilmesi uygun görülmüştür...”

- 11 Mayıs 2020 tarihli mükerrer Resmi Gazete’de yayınlanan 2514 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yürürlüğe konulan “İthalat Rejimi Kararına Ek Karar” ile bazı ürünlere 30 Eylül 2020 tarihine kadar kadar geçici % 30'a kadar, bu tarihten sonra ise % 25'e kadar değişen oranlarda ilave gümrük vergisi uygulanması kararlaştırılmıştır. Dünya genelinde yaşanan Covid-19 hastalığı tüm ülkelerin ekonomilerini ve dış ticaretlerini olumsuz şekilde etkilemektedir ifadesiyle belirtilen bu karar kapsamında 21 Nisan 2020 tarihinde belirtilenlerin yanında 400 ürüne daha ilave gümrük vergisi getirildi.

Değerlendirmeler

Öncelikle alınan tedbirlerin içinde bulunulan şartlar çerçevesinde bir kısmının olumlu olduğu bir kısmının ise olumsuz olduğu görülmektedir. Yargı, beyanname ve ödeme sürelerinin uzatılması, icra takiplerinin durması, bazı ödeme tedbirlerinin alınarak ödeme imkânlarının genişletilmesi olumlu gelişmelerdir. Bununla birlikte sokağa çıkma yasağı tedbirleri sonrasında özellikle kamu bankalarında hesabı olmayanlar sorun yaşadılar. Kamu bankalarında hesabı olanlar da ATM yönlendirmesi yaparak ödeme sorunu iyice büyüttüler. İnterneti ve kredi kartı olmayanlar da dikkate alındığında bu sürecin etkileri olumsuz görünmektedir. Keza havayolu ile yolcu taşımacılığında KDV oranının %1'e düşürülmesi olumlu gibi görünmekle beraber seyahat yasağı sebebiyle anlamsız kalmıştır.

Bir başka sorun mücbir sebep konusundadır. Vergi Usul Kanunu'nun 13. maddesine göre mücbir sebepler şu şekilde düzenlenmiştir:

“1. Vergi ödevlerinden her hangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk;

2. Vergi ödevlerinin yerine getirilmesine engel olacak yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetler;

3. Kişinin iradesi dışında vukua gelen mecburi gaybubetler;

4. Sahibinin iradesi dışındaki sebepler dolayısıyla defter ve vesikalarının elinden çıkmış bulunması; gibi hallerdir.”

Burada gerek gibi afetler ibaresi gerekse madde metni sonunda yer alan gibi hallerdir ibaresi bu sayılanlar dışındaki hallerin de olabileceğini belirtmektedir. Zaten bu nedenle madde uygulaması bakımından benzer durumlar dikkate alınabilmekte örneğin sadece maddede geçen doğal afetler değil beşeri afetler de dikkate alınabilmektedir. Bu nedenle dünya çapında bir salgının yaşanması ve ülkemizde de bunun bütün etkilerinin hissedilmesi sebebiyle bu durumun açık bir mücbir sebep hali teşkil ettiği görülmektedir. Mücbir sebebin en önemli etkisi süreler olmaktadır. Bu dönemde vergi ödevine ilişkin süreler işlememekte, mücbir sebebin ortadan kalkmasıyla süreler işlemeye başlamaktadır.

Bu kapsamda, mükellefler, salgın döneminde vergi ödevlerinin yerine getirebilecek durumda olmayabilmektedirler. Örneğin, bazı mükellefler yaşları gereği sokağa çıkamamaktadırlar, bazı müesseseler kapalıdır. Defter, kayıt ve belge düzeni bağlantılı sorunları vardır. Muhasebeci ve mali müşavirleri de aynı şekilde bu belgelere ulaşımında sorun yaşayabilmektedir. Örneğin kendileri de yaş sınırı sebebiyle dışarı çıkamayabilirler. Birçok vergi ödevi salgın tedbirleri nedeniyle yerine getirilmemektedir. Bununla birlikte birçok vergi bağlantılı mevzuat bakımından bu alanın yeterli bir şekilde düzenlendiği söylenemez. Bu durum ileride çok sayıda dava sürecine neden olacaktır. Bütün bu durumun yarattığı karmaşayı önlemek İdare'nin görevidir. Bununla birlikte bu konuda yeterli adımlar maalesef atılamamıştır.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayınlanan 24 Mart 2020 tarihli 518 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile bazı meslekler ve faaliyet alanları mücbir sebep kapsamında kabul edilmiştir. Bu durum en azından bu durumun mücbir sebep olarak kabul edilmesi bakımından önemlidir. Fakat mükellefler bakımından farklılıklar yaratılması doğru bir yaklaşım olmamıştır.

Bu düzenleme ve sonrasında 26 Mart 2020 tarihli 7226 sayılı Kanun kapsamında bazı mükelleflerin mücbir sebep kapsamına alınması bazılarının alınmaması sebebiyle çok sayıda dava açılacağı anlaşılmaktadır. Zira mücbir sebebin var olduğunun kabul edildiği bir süreçte bu durumdan etkilenen mükellefler de bu yola başvuracaklardır. Yargı sürecinde bu mükellefler bakımından mücbir sebep halinin bulunduğu sonucuna varılması da kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle mücbir sebebin bundan etkilenen bütün mükellefler bakımından uygulanması konusunda gerekli önlemlerin İdare tarafından bir an önce alınması gerekmektedir. Bu durum olası yoğun bir dava yükünü ve sonuçlarını bütün taraflar bakımından

engelleyecektir. Zaten çağdaş bir vergi idaresinin de yapması gereken budur.

Bunların yanında koronavirüs döneminde yapılması gereken düzenlemeler konusunda şunlar söylenebilir:

- Bu tür olağanüstü dönemlerde vergi artışı yapmak eğilimi olmasına rağmen mükelleflerin de içinde buldukları şartlar dikkate alınarak diğer ülkelerde olduğu gibi vergi oranlarında bazı indirimler yapılabilir. Bu yaklaşım ekonomik temellerin daha sağlam devam etmesini sağlayacaktır. Bu indirimlerin ne oranda olacağı mali verilere bağlı ve siyasi karar olmakla birlikte gelir, kurumlar, katma değer vergisi alanlarında olabilir. Geçici vergi uygulamasının 2020’de yapılmaması mükellefleri rahatlatılabilir.
- Özellikle sağlık alanında önlemler alınabilir. Sağlık hizmetlerinden KDV alınmaması ve/veya ilaç, makine ve teçhizat alanında indirim olabilir. Bir başka imkân da ödemelerin belirli sürelerle ertelenmesidir.
- Avrupa örneklerinde olduğu gibi belirli ciroların altındaki işletmeler ve serbest meslek erbabının vergileri ertelenebilir. Bu süreler değişken olmakla birlikte en azından yaz dönemi sonuna kadar olabilir. Ya da 2020 sonuna ertelenebilir. Benzer husus sigorta primleri için de düşünülebilir.

Turizm payı konusunda da bazı önlemler alınabilir. Görülen bu önemli sektörün de önümüzdeki dönemlerde ciddi biçimde etkileneceğidir.

KAYNAKÇA

- 17 Mart 2020 tarihli 125 sayılı Vergi Usul Kanunu Sirküleri
 19 Mart 2020 tarihli Gelir İdaresi Başkanlığı Duyurusu
 22 Mart 2020 tarihli ve 2278 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı
 22 Mart 2020 tarihli ve 2279 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı
 23 Mart 2020 tarihli 126 sayılı Vergi Usul Kanunu Sirküleri
 24 Mart 2020 tarihli 518 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği
 26 Mart 2020 tarihli 7226 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”
 26 Mart 2020 tarihli 1 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Sirküleri
 30 Mart 2020 tarihli Gelir İdaresi Başkanlığı Açıklaması
 31 Mart 2020 tarihli 68 sayılı Katma Değer Vergisi Sirküleri
 31 Mart 2020 tarihli Gelir İdaresi Başkanlığı Uygulama İç Genelgesi (2020/2)

- 17 Nisan 2020 tarihli 7244 sayılı “Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”
- 18 Nisan 2020 tarihli 60 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararı
- 21 Nisan 2020 tarihli 2429 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı
- 21 Nisan 2020 tarihli 2430 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı
- 30 Nisan 2020 tarihli sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı
- 8 Mayıs 2020 tarihli 32 seri numaralı “Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ”
- 11 Mayıs 2020 tarihli 2514 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı
- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu.